

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. Daniel Van Hengel Predikant Der
ghenoemde-Ghereformeerde tot Vytrecht, Opgheueghen
In Syn Eyghen VVeeg-Schale Ende Bevonden Te Licht Te
Syn**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1677

II. Artykel. Van't H. Sacrament des Avontmaels.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71577)

uwe rechtveerdicheydt overvloedigher zy als die vande Schrift-geleerden en Phariseen, ghy en sult in't Rijk der Hemelen niet ingaen: Ende met dese / *Luc. 13. 3.* Ten zy dat ghy penitentie doet, gy sult allegaer vergaen. Stet gy hier eenich verschil tusschen dese dyp spreuken? soo sae? weet in't het eens aen te wijsen. Soonen? Moet men daer upt niet besuyren dat Christus den Doop hout het water ende den geest/soo noot-saekelijck hout tot de salicheydt / als de rechtveerdicheyt, en penitentie?

IX. Hoe kan het vyfde vers *Ioan. cap. 3.* het selbe sijn/soo als ghy seght in uwen Afkeer pag. 35. met het derde vers, aenghesien dat Christus in't derde vers spreekt van de weder-gheboozte in't gemeen, ende in't vyfde vers, van de weder-gheboozte in't besonder, uyt water, ende den gheest, verklarende alsoo het derde vers door het vyfde?

II. ARTYKEL.

Van't H. Sacrament des Avontmaels.

I. VRAGE. **V**Mer upt bewijst ghy my dat de Apostelen bedienaers vande verborghentheden Godts sijn gheweest, al voor de instellinghe ende ghebruyck des H. Avontmaels, soo als ghy in uwe 1. Antw. affirmeert pag. 30? of meynt ghy t'ontstaen met de antwoorde die ghy in uw' 2. schrift gheeft pag. 27. segghende: Men behoorde gheen bewijs te eyschen van't ghene men wel weet soo te sijn, en t'gene men niet en wilt, noch en durft ontkennen? Ick ontken het: ende heb het ontkent als ick in de bedenkinghen pag. 30. bewijs van u daer ober bereytschte.

II. Als Christus sijne Apostelen verloor ende instelde, heeft hy-se toen bedienaers ghemaect van het Avontmael? waer staet dit?

III. Als Christus tot sijne Apostelen seyde: Doet dat tot mijnder ghedaechtenisse, heeft hy-se de macht niet gegeven om t'Avontmael te bedienen? waren sy toen gheen bedienaers of Priesters/al-hoe-wel sy het selbe / in't Avontmael Christi, met'er daet niet en bedienden?

IV. Moet

drinckt &c. soo verstaet dat men den Kelck alleen/
 oft het lichaem alleen *divisive*, mach gheben? hebt
 ghy dan noyt ghehoort ofte ghelesen wat onsen
valentia seght lib. 1. de Sacrif. Missa cap. 3. paulo ultra me-
diu? Met dese woorden, seyt hy / gheeft den Apostel
 claerlijck te kennen, dat men, sonder t'godlijck gebodt
 t'overreden, het Sacrament mach ghebruyken in eene van
 beyde de specien: Want hy en verdoemt niet de ghene die
 eten OF drincken *separatim*, maer als voor vast stellende
 dat het door de Wet Christi gheoorloft is een van beyde
 te doen, of het Broot te ontfanghen, ofte den kelck, soo
 als de Kercke daer van sal disponeren. **Siet ghy nu wel**
dat ick gheene vremde opinie voort en brenghē soo als
ghy seght in de 2. Antw. pag. 29. aenghestien dat-se
Valentia, sonder eenighe contradictie vande Room-
sche Kercke/ publykelyck gheleert/ ende over 90.
jaren ghebruyck heeft?

VII. **Als Paulus nu seght:** Die eet OFTE drinckt, dā/
 die eet ENDE drinckt, als Christus oock / nu seght:
 Die eet sal het eeuwich leven hebben, daernaer dit
 seght van beyde de specien / is dese veranderinge
 van maniere van spreken / gheene ghenoechsame
 reden om te seggen dat sy ons gecert hebben dat
 het by staet de eene specie t'ontfanghen / of d'au-
 d'ers? waerom niet? want wat noot was'er dat-
 se soo kortelijck op malkanderen haere maniere
 van spreken souden veranderen?

VIII. **Heb ick u niet ghetoonit in de Bedenckingen**
pag. 32. dat dese uwe consequente in de 1. Antw. pag.
33. niet en bestaet: Het sermoon dat Christus dede
Ioan. 6. is gheschiedt ten minsten een jaer te vooren
 eer Christus het Abontmael instelde: Ergo hy en
 spreckt in dat Sermoon van het Abontmael
 niet: Waerom en probeert ghy die consequente
 niet? of waerom en antwoort ghy niet/ of hy van
 t'Abontmael niet en kost spreken lanck te vooren
 eer hy het instelde?

IX. **Heb ick u niet ghetoonit in de Bedenckingen**
pag. 32. dat dese uwe consequente mede niet en be-
staet: Christus seght *Ioan. 6. 35. 40.* Die in my geloof
 en

en sal noyt dorsten, ende/ alle die hem gheloofft heeft het
 eeuwich leven: Ergo Christus en spzeckr Ioan. 6. niet
 van broot te eten / en wijn te dzacken / ende on-
 der die teekenen Christi Lichaem en Bloet te nnt-
 ten: waerom en hebt ghy dese consequentie niet
 goet ghemaect? want sy wozt van my ghelooch-
 hent.

X. Wat seght ghy van de Glosse van utwen Bij-
 bel die dooz t'breken van broot *Ab. 20. 7.* herstaet het
 Avontmael des Heeren houden? Is die Glosse goet/
 ofte niet?

XI. Is dit niet utwe leere/dat het een expzes ge-
 bodt Christi is beyde de specten aen de Leeken te
 gheben? volght dit nu wel: Paulus heeft het ober-
 gelebeert gelijk hy t'ontfanghen hadde van Chri-
 sto, ende hy seght dat OF den Kelck / OF het Lic-
 haem ontfanghen mach worden: Ergo t'is een
 ghebodt Christi dat men t'beyde aen de Leeken sal
 gheben: Volght dit oock wel: Het Concille van
 Konstant seght dat de gheloochighen in de primiti-
 ve Kercke onder beyde de specien communiceer-
 den: Ergo Christus had dat gheboden: Sijn dit niet
 de consequentien die ghy self ghemaect/ ende tot
 noch toe niet gheprobeert en hebt / als met encke-
 lijk te segghen: Wy MEYNEN dat sulcx ghenoech
 is dat het van ons voor een Bevel ghehouden worde?
 Sijn dan utwe MEYNINGHEN onwederlegghijcke
 bewijfen?

XII. Als ghy seght in de 2. Antw. pag. 21. dat den
 text des aengacnde booz u is / ober sulcx dat ghy
 meynt dat het de Roomsch-ghesinde sou t'afstaen
 te bewijfen dat sulcx gheen bevel en is: is dit niet
 wederom / ghelijck ghy menschmael doet / van
 ons bereyffchen dat ghy selve moet doen? hebt gy
 niet gheaffirmeert dat het een ghebodt Christi is
 beyde de specten aen de Leeken te gheben? hebt
 ghy dit niet die boozseyde consequentien in de 1.
 Antw. pag. 33. ende in de tweede/ pag. 21. niet willen
 proberen? Ick hebbe die gheloochent: Wie staet
 het nu toe te proberen?

28

XIII. Wat

XIII. Wat seght ghy nu op die woorden van Paulus: Die eet OFTE drinckt: moeten se divisive verstaen worden/ of niet? seght ghy dat neen? hoe moet men dan spreken om divisive te spreken? seght ghy dat sae? volghet hier niet uyt dat men of d'ene/ of de andere specie mach ontfanghen? ende soo Paulus het Abontmael aen die van Corinthien overleberde/ ghelijck hy t'van Christo ontfanghen hadde/ heeft hy met die voorszepde woorden niet ghetoont dat het Christus by hadde ghelaten of d'ene/ of de andere specie t'ontfanghen? verholgens dat al uw' seggen van negatieve, ende affirmative propositien hier niet en gelt?

III. ARTYKEL.

Van de Transsubstantiatio.

I. VRAGE. **V**Vaerom en bestaet dese mijne consequentie niet in de Bedenkinghen Pag. 35. De schyftuere gheeft d'ickwilg den naem aen eenighe sake van t'ghene dat se te hozen was/ alhoewel dat se in eene ander verandert is: Ergo t'en volghet niet dat daerom in t'H. Sacrament broot in substantie is om dat het Paulus broot noemt? ende als gy daer op seght in de 1. Antw. pag. 35. dat het in t'Abontmael soo niet verstaen en moet worden/ gelijck in die andere plaetsen/ is dat niet petitio principii?

II. Waerom en bestaet dese mijne consequentie niet: De schyftuere verstaet menichmael dooz dat woerdeken broot/ spijzen in het ghemeen/ ende geen broot in substantie. Ergo t'en volghet niet dat Paulus dooz het woerdeken broode, verstaet broot in substantie? waerom en volghet dit niet? om dat den noot ofte d'omstandigheden/ ghelijck ghy in de 1. Antw. pag. 36 seght/ niet en beteysschen in t'Abontmael dat men de eerste ende eyghen beteekeninghe der woorden/ onepghentlijck ende figuerlijck neme: waerom neemt ghylieden van het